

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Filipa Dienstbiera a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobkyně: **Ing. Bc. N. T.,** proti žalované: **Univerzita Karlova,** se sídlem Ovocný trh 560/5, Praha 1, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 2. 1. 2017, č. j. UKRUK/11378/2016-3, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 8. 2018, č. j. 9 A 36/2017 - 137,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Odůvodnění:

[1] Žalobou ze dne 1. 2. 2017 se žalobkyně domáhala zrušení rozhodnutí rektora Univerzity Karlovy ze dne 2. 1. 2017, kterým rektor potvrdil rozhodnutí děkana Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy o nepřijetí žalobkyně ke studiu doktorského studijního programu. Přílohou žaloby bylo potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Kromě identifikačních údajů a osobního stavu žalobkyně v potvrzení nic dalšího neuvedla a jednotlivé řádky proškrtla.

[2] Městský soud si nejprve od žalobkyně vyžádal dodatečné informace o jejích osobních a majetkových poměrech a následně a usnesením ze dne 13. 7. 2017, č. j. 9 A 36/2017 - 52, žádost žalobkyně o osvobození od soudních poplatků zamítl.

[3] Usnesení městského soudu žalobkyně napadla kasační stížností u Nejvyššího správního soudu, který napadené usnesení rozsudkem ze dne 31. 8. 2017, č. j. 1 As 248/2017 - 21, zrušil. Krajskému soudu vytkl, že se při posuzování žádosti nevypořádal s tím, že v jiných řízeních žalobkyni osvobodil. Pokud se soud zamýšlel odchýlit od svého předchozího závěru, měl tak učinit dostatečně přesvědčivě a pro žalobkyni předvídatelně. Nadto Nejvyšší správní soud upozornil, že v usnesení ze dne 18. 4. 2016, č. j. 2 Ads 82/2016 - 16, a v usnesení ze dne 14. 6. 2017, č. j. 6 Ads 163/2017 - 21, shledal, že žalobkyně splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Městský soud by se pro účely dalšího řízení měl s usneseními seznámit a jejich závěry ve svém budoucím rozhodování zohlednit.

[4] Městský soud následně usnesením ze dne 14. 3. 2018, č. j. 9 A 36/2017 - 86, žalobkyni vyzval,

> (i.) aby ve lhůtě do 10 dnů od doručení tohoto usnesení soudu zaslala vyplněný (případně potvrzený) a podepsaný formulář „*Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce*“;
>
> (ii.) aby ve lhůtě do 10 dnů od doručení tohoto usnesení soudu sdělila alespoň přibližnou výši *výdajů*, které v období leden 2018 – únor 2018 vynaložila na:
>
> a) bydlení
> b) stravu
> c) ošacení a obuv
> d) dopravu
> e) lékařskou a zdravotní péči
> f) vedení řízení před správními orgány a soudy
> g) další náklady spojené s živobytím.
>
> (iii.) aby ve lhůtě do 10 dnů od doručení tohoto usnesení označila a věrohodným způsobem doložila *zdroj finančních prostředků*, z nichž hradí výdaje uvedené v bodě (ii.), a
>
> (iv.) pokud i nadále platí, že „*základní fyziologické potřeby lidského organismu žalobkyně (voda, jídlo, teplo) jsou uspokojovány v rámci dobrých vztahů mezi žalobkyní a maminkou žalobkyně*“, jak žalobkyně uvedla v čestném prohlášení ze dne 10. 3. 2017, aby ve lhůtě do 10 dnů od doručení tohoto usnesení soudu prokázala výši důchodu její maminky a též výši nájmu a poplatků za služby spojené s užíváním bytu, které její maminka hradí.

[5] Žalobkyně zareagovala na uvedený přípis podáním ze dne 20. 8. 2018, kterým opětovně požádala o osvobození od soudního poplatku. Uvedla, že je bez finančních prostředků k zajištění základních životních potřeb, dopravy, internetu a pošty, má poškozené zdraví, je v neustálém stresu, bojuje o základní podmínky k životu, zdroj

obživy, domov, čelí hlubší chudobě, sociálnímu vyloučení a diskriminaci. Maminka ji neživí, nemá právo bydlení a nezbývá jí, než žebrat.

[6] Městský soud žádost o osvobození od soudních poplatků opět zamítl. Tvrzení žalobkyně považoval za nevěrohodná a neúplná. Žalobkyni zatěžuje ve vztahu ke zkoumání existence předpokladu nedostatku finančních prostředků jak břemeno tvrzení, tak i břemeno důkazní. Pokud chce tedy být ohledně své žádosti o osvobození od soudních poplatků úspěšná, musí jednak uvést, v čem spatřuje svůj nedostatek prostředků, který, dle jejího názoru, vede k tomu, že nemůže soudní poplatek uhradit, jednak musí takové tvrzení řádně doložit. Žalobkyně podání požadované informace ani žádné jiné konkrétní údaje týkající se své majetkové situace neuvedla. Setrvala na tom, že nemá žádný finanční příjem. Takové její tvrzení, že je ode dne 1. 10. 2012 bez jakéhokoli příjmu, má nedostatek ošacení, obutí a je bez finančních prostředků, soud bez dalšího nemohl akceptovat, neboť nedoložila, jakým způsobem a za jaké finanční prostředky své základní fyziologické potřeby obstarává, tedy z čeho fakticky 43letá žena v nejlepším produktivním věku, která do svého důchodového věku má před sebou dalších cca 22 let, skutečně žije. Soudu rovněž nedoložila, co jí brání v tom, aby byla zaměstnaná či podnikala a opatřila si tak prostředky k živobytí prací. Ačkoli tvrdí, že nedisponuje vůbec žádnými finančními prostředky, a to ani na zajištění základních životních potřeb, je přitom schopna zajistit zpracování a podání obsáhlých dispozičních úkonů a dalších podání v celé řadě řízení vedených před Městským soudem v Praze a navazujících řízeních před Nejvyšším správním soudem.

[7] Nevěrohodnost obecných a paušálních tvrzení žalobkyně pak dále podle městského soudu zvyšuje skutečnost, že zatímco původně v řízení tvrdila, že její „*základní fyziologické potřeby lidského organismu žalobkyně (voda, jídlo, teplo) jsou uspokojovány v rámci dobrých vztahů mezi žalobkyní a maminkou žalobkyně*“, nyní v bodě č. 11 podání ze dne 20. 8. 2018 soudu sděluje, že „*maminka stěžovatelky neživí ani jinak nepodporuje stěžovatelku od doby, kdy stěžovatelka ukončila magisterské studium*“.

[8] Městský soud dále uvádí, že nepřehlédl, že Nejvyšší správní soud v odůvodnění kasačního rozsudku č. j. 1 As 284/2017 - 21 upozornil na závěry vyslovené v dřívějších rozhodnutích Městského soudu v Praze a Nejvyššího správního soudu, kterými bylo žádostem žalobkyně o osvobození od soudních poplatků v jiných věcech v minulosti vyhověno. Soud však nemohl odhlédnout od toho, že v novějších řízeních byly žádosti žalobkyně o osvobození od soudního poplatku zamítnuty právě z důvodu nevěrohodnosti obecných a paušálních tvrzení žalobkyně, resp. pro neunesení důkazního břemene žalobkyní k otázce její skutečné majetkové a finanční situace. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 8. 2017, č. j. 3 A 105/2017 - 91, v němž soud vyslovil obdobné závěry jako v nyní posuzované věci, přitom obstálo v rámci přezkumu u Nejvyššího správního soudu, který kasační stížnost žalobkyně proti předmětnému usnesení rozsudkem ze dne 8. 2. 2018, č. j. 1 As 259/2017 – 48 (*správně má být č. j. 10 As 259/2017 - 48 – pozn. NSS*), zamítl a opětovně přitom akcentoval význam součinnosti žalobkyně a břemene ve věci tvrzení a prokazování konkrétních okolností rozhodných pro posouzení její žádosti. Konečně pak soud v souladu s výše uvedeným k odchýlení se od Nejvyšším správním soudem identifikovaných případů osvobození žalobkyně od soudních poplatků přistoupil proto, že rozhodnutí soudu o žádosti o přiznání osvobození od soudních poplatků musí odrážet aktuální situaci žadatele.

[9] Žalobkyně (stěžovatelka) se s názorem krajského soudu neztotožnila a dne 19. 9. 2018 podala kasační stížnost. Má za to, že městský soud nerespektoval zrušující rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 248/2017 - 21. Požadované informace soudu sdělila. Její zdravotní stav je neblahý a stát ji diskriminuje v oblasti zaměstnanosti, lékařské páče a sociálního zabezpečení. S maminkou sdílí místo hlášení k trvalému pobytu. Aby nezemřela, v minulosti ji maminka darovala i vodu a jídlo. Od ukončení magisterského studia ji však již maminka nijak neživí ani nepodporuje. Posledních pět let se stěžovatelka nachází v hlubší chudobě bez haléře. Je bezdomovec, nezbývá jí než žebrat. Proto navrhuje zrušení napadeného usnesení.

[10] Vyjádření žalovaného nebylo vyžadováno s ohledem na skutečnost, že se jedná o kasační stížnost směřující proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků, tudíž se z povahy věci týká výlučně právní sféry stěžovatele (srov. rozsudek ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 72/2009 - 144).

[11] Nejvyšší správní soud shledal, že podmínky řízení jsou splněny. Za situace, kdy je předmětem kasačního přezkumu usnesení, jímž se řízení před krajským soudem nekončí, řízení nepodléhá povinnosti zaplatit soudní poplatek a ani se v něm neuplatní povinné zastoupení advokátem (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 7. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 20).

[12] Kasační stížnost není důvodná.

[13] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.*

[14] Účastník řízení, který chce být z důvodu své nemajetnosti osvobozen od soudních poplatků, přitom nejenže musí o osvobození z tohoto důvodu sám aktivně požádat soud - což stěžovatelka učinila –, ale zejména **musí svá tvrzení doložit** (důkazní břemeno).

[15] Jak Nejvyšší správní soud ověřil ze spisu městského soudu, soud srozumitelně vyzval stěžovatelku dne 14. 3. 2018, aby doložila zdroje finančních prostředků na své základní osobní potřeby – stravu, ošacení, obutí a bydlení – a na vedení řízení před správními soudy. Na to stěžovatelka reagovala dne 20. 8. 2018 podáním, jehož obsahem byla tvrzení uvedená v bodě [5]. Na konkrétní výzvu soudu, aby stěžovatelka doložila zdroj, z nějž hradí své osobní potřeby, ovšem v podání neodpověděla. Přitom městský soud se ptal na zcela konkrétní skutečnosti, mimo jiné například na to, z čeho stěžovatelka hradí četná, obsáhlá a na počítači sepsaná podání, která správním soudům v řízeních, která vede, zasílá. Na tuto konkrétní výzvu stěžovatelka nijak nereagovala a zdroje úhrady svých nákladů nespecifikovala.

[16] Soud nijak nezlehčuje tíživou životní situaci, ve které se stěžovatelka může nacházet. Pouze připomíná, že i v takové situaci platí, že domáhá-li se kdokoliv určitého

konání od orgánů veřejné moci, musí jim k tomu poskytnout nezbytnou součinnost. Tu však v tomto konkrétním řízení stěžovatelka městskému soudu neposkytla.

[17] Městskému soudu nelze ani vytýkat, že by se neřídil předchozím kasačním rozhodnutím Nejvyššího správního soudu. V tomto rozhodnutí totiž Nejvyšší správní soud nezavázal městský soud názorem ohledně toho, zda stěžovatelku osvobodit nebo neosvobodit, ale pouze mu vytkl, že oproti předchozím rozhodnutím městský soud bez bližšího vysvětlení postupoval rozdílně. K tomu mu uložil za povinnost zohlednit i dvě usnesení, ve kterých Nejvyšší správní soud shledal, že stěžovatelka podmínky pro osvobození od soudních poplatků splňuje.

[18] Tohoto pokynu se městský soud držel: ve svém rozhodnutí vyšel právě z toho, že při zjišťování pro věc relevantní *aktuální* majetkové situace stěžovatelka soudu neposkytla součinnost. Na zcela konkrétní výzvu stěžovatelka neposkytla konkrétní odpovědi. Tato skutečnost odlišuje předchozí rozhodnutí, ve kterých stěžovatelka takto konkrétně vyzvána nebyla. Naopak městský soud správně situaci stěžovatelky připodobnil k situaci posuzované v rozsudku č. j. 10 As 259/2017 - 49, ve kterém Nejvyšší správní soud aproboval stěžovatelčino neosvobození od soudních poplatků z důvodu, že stěžovatelka odmítla soudu uvést konkrétní po ní požadovanou a pro věc relevantní skutečnost – výši maminčina důchodu, ze kterého ji měla její maminka v tu dobu živit (viz bod [14] citovaného rozhodnutí).

[19] Soud nadto připomíná, že posuzování žádostí o osvobození od soudních poplatků vyžaduje vysoce individualizovaný přístup zohledňující mimo jiné aktuální poměry žadatele, průběh konkrétního dialogu mezi soudem a účastníkem a i podstatu věci, o kterou se v řízení jedná. V tomto ohledu Nejvyšší správní soud považuje za důležité, že v řízeních, ve kterých jí ustanovil advokáta, výslovně vyšel z faktu, že šlo o dávky pomoci v hmotné nouzi, jež je určena osobám, jejichž příjem nedosahuje částky odpovídající jejich živobytí (viz usnesení č. j. 2 Ads 82/2016 - 16, bod [3] a usnesení č. j. 6 Ads 163/2017 - 21, bod [7]). Oproti tomu v nynější věci jde o věc jinou, konkrétně o otázku přijetí stěžovatelky k postgraduálnímu vysokoškolskému studiu.

[20] Ostatní námitky, které stěžovatelka uvedla v kasační stížnosti, jsou nesrozumitelné či nemají bližší vztah k věci, proto se s nimi soud nevypořádával.

[21] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji dle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl. O náhradě nákladů řízení rozhodl na základě § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému v tomto řízení žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly, a proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. listopadu 2018

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu